

Eryka Osiecka

Hvordan påvirker medierepresentasjonen av thailandske kvinner i Norge samfunnets oppfatning av dem?

Et antropologisk blikk på diskriminering i det
norske samfunnet

Bacheloroppgave i Sosialantropologi

Veileder: Lorenzo Cañas Bottos

Mai 2022

Eryka Osiecka

Hvordan påvirker medierepresentasjonen av thailandske kvinner i Norge samfunnets oppfatning av dem?

Et antropologisk blikk på diskriminering i det norske
samfunnet

Antall ord: 5982

SANT2900 Bacheloroppgave i Sosialantropologi

Veileder: Lorenzo Cañas Bottos

Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialantropologi

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Thailandske kvinner i norsk kontekst	2
Avgrensing og funn av avisartikler	4
<i>Rammeverk.....</i>	<i>4</i>
<i>Proessen.....</i>	<i>4</i>
<i>Funn av avisartikler.....</i>	<i>5</i>
Plass i antropologien.....	6
Tidligere forskning	6
Orientalisme	8
Rasialisering.....	13
Kjønn og interseksjonalitet.....	15
Avslutning	16
Litteraturliste	18

Innledning

«– Mange ser på oss som prostituerte fordi vi er fra Thailand. Jeg ønsker at folk ser på oss på samme måte som norske damer. Alle har krav på respekt, sier hun.» (Pang, 2021). Sitatet er hentet fra en artikkel i VG der en kvinne beskriver sin opplevelse om hvordan hun har blitt sett på av mennesker i det norske samfunnet.

Thailandske kvinner er blant de største gruppene av innvandrere kvinner bosatt i Norge, som opprinnelig kommer fra et land utenfor EU (Straiton, Ansnes & Tschirhart, 2018). Mange av dem kommer til Norge gjennom ekteskap med norske menn eller som arbeidsinnvandrere, innenfor serviceyrker som for eksempel helse og renhold (Hooi, 2018). I norske medier og i offentligheten blir thailandske kvinner fremstilt på ulike måter. Noen ganger blir de fremstilt som ofre for utnyttelse og diskriminering, mens andre ganger blir de fremstilt som eksotiske eller prostituerte. Men hvordan kan egentlig mediebildet bidra til hvordan samfunnet ser på andre?

Formålet med denne oppgaven er å utforske hvordan man ved bruk av antropologiske perspektiver kan svare på spørsmålet: Hvordan påvirker medierepresentasjonen av thailandske kvinner i Norge samfunnets syn på dem? For å kunne svare på denne problemstillingen starter jeg med å sette thailandske kvinner inn i den norske konteksten ved å vise til statistikken som gjenspeiler demografien av thailandske kvinner i Norge, deretter viser jeg til sentrale avisartikler jeg har funnet som belyser problemet i problemstillingen. Før jeg så går over på den teoretiske delen hvor jeg begrunner på hvilken måte dette har sin plass i antropologien, og tar for meg sentrale perspektiver som har vært i den nyere antropologiske forskningen som orientalisme, og typer av orientalisme som stereotypier og «oss» og «dem», rasialisering og kjønn. Til slutt forsøker jeg å se dette gjennom det interseksjonelle perspektivet som samler alle disse temaene for å forsøke å finne svar på problemstillingen.

Thailandske kvinner i norsk kontekst

For å gi et statistisk blikk over hvor stor utbredelsen av thailandske migranter er i Norge skal jeg gi et sosiodemografisk bilde. Pr. 1. januar 2023 har det kommet 265 120 innvandrere generelt fra Asia, dette utgjør 4,8 prosent av den generelle befolkningen (SSB, 2023). Om vi snevrer inn

denne statistikken og ser spesifikt på thailandske innvandrere ser vi at pr. 1. januar 2023 er det 23 590 innvandrere fra Thailand, av denne totalen er bare 4 225 av de menn, mens resten er kvinner (SSB, 2023). Det vil si at nesten 82%, eller 4/5 deler av innvandrerne fra Thailand er kvinner. Dette er en dominerende statikk blant thailandske innvandrere, der det alltid har innvandret flest kvinner i forhold til menn, med andre ord er maskulinitetsratioen er veldig liten. Om man ser på en annen innvandringsstatistikk fra et land som har mange innvandrere i Norge, som for eksempel Polen, er denne dominansen snudd, her er maskulinitetsratioen stor, da det pr. 1. januar var 124 025 innvandrere totalt, men bare ca. 39% av disse var kvinner (SSB, 2023). Denne differansen mellom kjønn er stor mellom innvandrere fra Thailand og fra Polen, dette kan konkluderes med forskjeller i sosioøkonomiske bakgrunner for innvandring.

Til forskjell fra de polske innvandrerne som kommer til Norge primært for å jobbe, kommer thailandske kvinnelige migranter primær på familie gjenforening og etablering. Dette er mennesker (primært kvinner) som for øvrig kommer til Norge for å etablere seg med personer fra den øvrige befolkningen (primært norske menn). Per 2020 har det kommet 21 000 thailandske familieinnvandrere, derav 17 900 kvinner (Molstad, Gulbrandsen, & Steinkellner, 2022). De siste årene har denne familie innvandringen vært varierende, den er ganske lik familieinnvandringen fra andre land som for eksempel Filippinene. Særlig etter tusenårsskiftet har Thailand og Filippinene vært størst på innvandring i bakgrunn av familieetablering fra tredjeland med personer i den øvrige befolkningen, men denne statistikken har betraktelig sunket siden 2016 (Molstad, Gulbrandsen, & Steinkellner, 2022). Allikevel er denne gruppen fremdeles størst blant innvandring på bakgrunn med familieetablering.

Forekomsten av ekteskap mellom innvandrere og nordmenn (der begge er bosatt i Norge) øker stadig, fra år til år blir det registrert mellom 19 000 og 27 000 ekteskap (Daugstad, 2008). Transnasjonale giftemål er også under økning, med transnasjonale giftemål menes det å inngå ekteskap på tvers av landegrensener, der ene personen i ekteskapet ikke er bosatt i Norge. Det er mindre vanlig at den bosatte parten i Norge er kvinner, og det har vært en nedgang i giftemålene siden 2004, men dette gjelder også generelle giftemål i befolkninger som gjenspeilet ekteskapskrisen (Daugstad, 2008). Det er flest kvinner fra Thailand som har registrerte giftemål med norske menn i tidsperioden 1999-2007 (Daugstad, 2008), som har økt hvert år fra 1999.

Statistikken tilsier dermed at det er populært med kvinner fra Thailand som kommer på familiegjenforening eller etablering, i forhold til menn, som bare utgjorde hele 23% av hele familieetableringen som ikke var nordisk i perioden 1990 til 2006 (Daugstad, 2008).

Avgrensing og funn av avisartikler

Rammeverk

Rammen for min oppgave er å se på hvordan norske internettaviser fremstiller thailandske kvinner i Norge, internettavisene jeg søkte gjennom for å finne artikler var blant annet VG, Dagbladet, Aftenposten og NRK. Når jeg startet med søket mitt var jeg innstilt på å finne artikler som var nyanserte, men jeg kunne tenke meg at det var vanskelig på grunn av typen media. Antropologer studerer media i forhold til hvilken rolle den spiller i samfunnet, om det er blant individer eller samfunn, men også alt imellom. Hjertet i mediaantropologien er at alle media praksiser ikke er universelle, og antropologen bruker det som en redskap i undersøkelsen av samfunn og individer, som for eksempel hvordan personer ser på tv, hvordan Facebook statuser blir laget og delt (Farquhar, 2012) eller hvordan folk kommuniserer på tvers over landegrensener for å opprettholde et forhold (Constable, 2009). Selv om mediene skal fremstille og representere ulike individer og grupper i samfunnet, og speile det samfunnet vi er en del av, er de under en dagsordenfunksjon (Wolff-Hansen, 2020). Dagsordenfunksjon betyr at mediene har en innvirkning på hvilke saker publikum er opptatt av, men ikke påvirker hva publikum tenker og mener (Wolff- Hansen, 2020). Jeg vil derfor påstå at vi blir utsatte for en mediepåvirkning selv om mediene er et speilbilde av det samfunnet vi lever i.

Prosessen

Min søkeprosess startet i søkemotoren Google, med søkeord som var relevante i forhold til min problemstilling; «thaikvinne», «thaikoner», «thailandske migranter», «thaimigranter», «thailandske kvinner» og «thailandske kvinner og norske menn». Disse enkle ordene følte jeg kunne gi meg et innblikk i det jeg er interessert i å finne ut i forhold til min oppgave. De nevnte ordene trodde jeg var forholdsvis nøytrale, men i etterkant har jeg reflektert over at dette er nesten helt umulig og at jeg mest sannsynlig har hentet disse ordene fra mine egne stereotypier. En annen sentral faktor var filter effekten (*filter bubble*), som er en slags «boble» man havner i

som er et resultat av personalisering av mine søk (Arguedas et. al, 2022). Ettersom jeg søkte på det samme over en tidsperiode har internettet personalisert mine funn. Dette er en viktig refleksjon som jeg har gjort meg etter søkeprosessen. Det første som jeg kom over når jeg søkte på Google var Thailands Tidene. Dette er en avis som ble opprettet i 2008 med mål om å nå thailandske migranter og de rundt dem med reportasjer og nyheter fra Thailand, men også med mål om å informere om forholdene for thailandske migranter i Norden (TT Media Management Co., u.d.). Denne nettavisen samlet alle nødvendige artikler i norske media, som var starten på mitt søk. Deretter brukte jeg søkemotorer i hver enkelt avis nevnt ovenfor for å fortsette prosessen. Før jeg fortsetter med å eksemplifisere synet nordmenn har på thailandske kvinnemigranter er det viktig for meg å påpeke kort at dette er stereotypier som er nærmest integrert (*embedded*) i det norske samfunnet (Hooi, 2018), som også har reflektert over i min oppgave.

Funn av avisartikler

Utenom problemene thailandske kvinner møter på i sysselsettingen, kontakten med offentlige tjenester og lignende, møter de også på utfordringer i deres private og sosiale relasjoner hvor de blir rasialisert og diskriminert. Dette resulterer ofte i å bli begrenset til en stereotypi (Hooi, 2018, s. 3). Som nevnt tidligere blir denne menneskegruppen fremstilt på ulike måter i mediasjangeren. Jeg har gruppert disse fremstillingene under ulike tema for å eksemplifisere dette med konkrete artikler. Totalt sett fant jeg 33 artikler som kunne ha vært relevant til min problemstilling. De fleste artiklene jeg fant var koblet mot migrasjon på to ulike vis, gjennom ekteskapsmigrasjon og/eller arbeidsmigrasjon. Deretter fant jeg ut at de fleste artiklene er koblet opp mot tre sentrale temaer: 10 artikler på diskriminering, åtte artikler på utnyttelse av arbeidskraft og hele 15 artikler som berører prostitusjon. I tillegg til disse var åtte artikler mer på den «informative» siden, som ga meg mer oversikt og satt meg inn i temaet. Det er også bemerkelsesverdig å nevne at flere av disse artiklene berører flere temaer enn bare ett, som resulterer i at den totale summen ikke går opp. Artiklene som kom med i oppgaven er de som skiller seg mest ut og kan fortelle om synspunktet på temaet fra ulike vinkler av individer i samfunnet.

Plass i antropologien

For å klare å begrunne hvordan dette har sin plass i antropologien vil jeg ta et dypdykk i klassikeren av Thomas Hylland Eriksen, *Små steder, Store spørsmål – innføring i sosialantropologi* (2010). Boken åpner med et sitat av Eric Wolf som beskriver det grunnleggende ved antropologien:

[Antropologi] er ikke så mye et fagområde som et bindeledd mellom fagområder. Det er delvis historie, delvis litteratur; delvis naturvitenskap, delvis samfunnsvitenskap; den prøver å studere mennesker både innenfra og utenfra; den representerer både et blikk på mennesket og en visjon om mennesket – den mest vitenskapelige av de humanistiske fagene, og den mest humanistiske av vitenskapene. (Eriksen, 2010, s. 13)

Med bakgrunn i dette sitatet er begrunnelsen min enkel, antropologi er en retning som er svært tverrfaglig, det er nesten ikke grenser for hva du kan forske på, og hvor dette egentlig hører til i feltet. Alt rundt oss er antropologi, om det så er den nye kunstige intelligensen eller i mitt tilfelle, hvordan thailandske kvinnelige migranter blir fremstilt av media og hvordan dette påvirker samfunnets syn på dem.

Selv om dette temaet er betraktelig lite forsket på har jeg i mitt litteratursøk funnet noen artikler som beskriver teamet godt, men som er variert i forhold til. To av tre artikler handler om Sverige og ikke Norge, men jeg har funnet de særdeles relevant til min oppgave ettersom Norge og Sverige er i en tilnærmet lik sosioøkonomisk og politisk kontekst. Forskningen jeg har funnet er derimot ikke direkte antropologisk, men siden temaet er plassert i det tverrfaglige feltet er det ikke noe problem for meg å adoptere den andre forskningen inn i denne sosialantropologiske oppgaven. Dette er fordi aspekter ved det sosiale livet skal kunne beskrives og analyseres inn i den sosialantropologiske konteksten. Jeg ønsker dermed å påpeke at et mediebilde som jeg har prøvd å skape et selektivt bilde for at den skal passe godt inn i mitt tema til denne oppgaven.

Tidligere forskning

Selv om de thailandske kvinnelige migrantene er en stor migrasjonsgruppe i Norge, er de underrepresentert i forskningen og i den antropologiske litteraturen. Det er en betydelig større andel som forsker på dette utenfor Norge, som for eksempel Sverige som jeg kommer til å vise

til i denne oppgaven. I litteratursøket mitt fant jeg ut at litteraturen angående thailandske kvinnelige migranter er begrenset i forhold til for eksempel andre grupper av migranter som for eksempel polakker (Dyrlid, 2018). Majoriteten av den eksisterende litteraturen baserer seg på andre temaer enn det jeg har valgt å fokusere på i min oppgave, som for eksempel thailandske kvinners helse og trivsel (Straiton, Ansnæs, & Tschirhart, 2018; Tschirhart, Diaz & Ottersen, 2019), transnasjonal ekteskapsmigrasjon (Webster & Haandrikman, 2016) og integrering i samfunnet (Limpriwatana, 2019). Det er også større fokus på selve integreringsprosessen og hvordan de blir innført inn i en ny kultur, men lite på hvordan de blir oppfattet og beskrevet av andre i det norske samfunnet, i forhold til for eksempel media eller lignende offentlige diskurser.

Litteratursøket ga meg tre artikler som gjør utgangspunktet for denne oppgaven, alle tre beskriver ulike dilemma mellom samfunn og thailandske kvinner. To av artiklene er fra standpunktet i det svenske samfunnet. Den første artikkelen «Thai women in Sweden: Victims or Participants?» skrevet av Webster og Haandrikman (2016), utforsker statusen denne gruppen har i det Svenske samfunnet og gir et bilde av migrasjonen og sosiodemografiske trekk av thailandske kvinner i Sverige, med intervjuer som gir nyanserte forståelser av denne gruppen i samfunnet. Den andre artikkelen som også omhandler Sverige er «Thai-Swedish Couples in the Swedish Daily Press – Discursive Constitutions of «the Other»» skrevet av Hedman, Nygren, & Fahlgren (2009), som handler om hvordan thai-svenske par blir fremstilt i media gjennom en diskursiv analyse av diskursive praksiser som strukturerer vårt hverdagsliv og den sosiale verden. Studien konkluderer med at mediene bidrar til å konstruere og forsterke stereotype oppfatninger om thailandske kvinner og deres ekteskapelige praksiser, og at dette kan ha negative konsekvenser for de berørte parene og deres opplevelse av å bli inkludert i det svenske samfunnet. Den siste artikkelen «Transnational marriages and the health and well-being of Thai migrant women living in Norway» (Straiton, Ansnæs, & Tschirhart, 2018) fokuserer på velvære til de thailandske kvinnelige migrantene som kommer til Norge for å gifte seg, og hvordan migrasjonsprosessen utsetter disse kvinnene for stressfaktorer som påvirker deres helse.

I tillegg har jeg også funnet to masteroppgaver som har vært hjelpelige i forhold til min problemstilling, der begge handler om asiatiske kvinner i Norge og Sverige. Den første masteroppgaven «How Thai women experience life in Norway – How stereotypes effect the

adaptation process into Norwegian society» (Limpriwatana, 2019) utforsker hvordan thai-kvinner opplever hverdagen i Norge og hvordan stereotypier har en påvirkning på det. Studien baserer seg på intervjuer og en metodisk analyse av disse. Den andre masteroppgaven «Neither victim nor fetish - 'Asian' women and the effects of racialization in the Swedish context» (Hooi, 2018), omhandler hvordan kvinner i Sverige blir rasialisert som asiatiske, med fokus på hvordan rasialiseringen påvirker og former deres sosiale, profesjonelle og intime relasjoner og deres interaksjoner med andre, med det svenske homogene samfunnet (Hooi, 2018). Den tar også i bruk mediebildet og hvordan denne bidrar i denne diskursen. Alle de nevnte tekstene har gitt meg en mer helhetlig forståelse av hvordan asiatiske kvinner opplever både det norske og svenske samfunnet.

Orientalisme

Et viktig aspekt i denne delen av teksten er orientalisme, en helt grunnleggende teori som går ut på hvordan vi ser på «de andre», i dette tilfellet den thailandske kvinnelige migranten. Jeg ønsker å påpeke at stereotypier og fordommer også er perspektiver å se på andre på. I likhet med orientalisme deler de mennesker i grupper bestående av «oss» og «dem». De kan derfor inngå i og forstås som en del av orientalisme. De er med andre ord viktige aspekter som inngår i forståelsen av orientalisme.

Begrepet orientalisme ble først introdusert av teoretikeren Edward Said i hans bok *Orientalism* i 1978. Orientalismen er en akademisk tradisjon som har sitt opphav i Europa i det 19- århundre, historisk sett ble orientalismen utviklet i konteksten av den europeiske imperialismen og kolonialiseringen av dagens Asia og Midtøsten (Said, 2003). Teorien oppstod dermed i en europeisk kontekst og er basert på ideer om Østens «eksotisme» og Vestens «overlegenhet» (Said, 2003). I et orientalistisk syn blir østlige samfunn og kulturer presentert som statiske, og de vestlige samfunn ble sett på som dynamiske og løsningsorienterte (fasiten på hvordan mennesker skulle leve) (Said, 2003). Orientalismen kan sees som en form for politisk makt som ble brukt til å konstruere et bilde av Østen som underordnet, mystisk og eksotisk, og som trengte å bli tøylet av vestlig kolonimakt. Selv om orientalismen oppstod i en historisk kontekst preget av kolonialisme, argumenterer Said for at den har hatt betydelig innvikling på vestlig forståelse av og forhold til Asia og Midtøsten i dag (Said, 2003).

Orientalismen refererer til en eurosentrisk måte å forstå og representere «Østen» på som har blitt konstruert av vestlige kulturer og maktfordelingen i samfunnet. Denne måten å forstå «Østen» på inneholder ofte stereotyper og fordommer som opprettholder denne hierarkiske skillen (Webster & Haandrikman, 2016). Orientalismen i dette tilfelle kan føre til stereotypiske og eksotifiserende representasjoner av disse kvinnene. Dette kan inkludere ideen om at thailandske kvinner er «eksotiske» eller «underdanige» (Webster & Haandrikman, 2016), som reflekter over i stereotypien om prostitusjon og de såkalte «thai-massasje» stedene som har vært mye omtalt i media. En artikkel som beskriver denne situasjonen, er publisert i NRK i 2022, og beskriver en dokumentar gitt ut på samme plattform på samme år (Skaar Lura & Knudssøn). Dokumentaren viser hvordan de fleste av kvinnene kommer til Norge gjennom ekteskapsmigrasjon, og deretter enten etablerer sin egen virksomhet eller blir en del av noen andres, for å så skille seg fra sin norske partner når de har fått en egen inntekt. Noen av kvinnene blir utsatt for menneskehandel og tvang, samt hallikvirksomhet. Samtidig er det flere seriøse entreprenører som eier massasjesteder som uttaler seg at det er flere kunder som spør om seksuelle tjenester, som de synes er problematisk ettersom de driver en seriøs etablering (Ege et. al., 2015). Som er en refleksjon av thailandske kvinner som blir stereotypisert som prostituerte.

I en antropologisk kontekst refererer «oss» og «dem» til et skille mellom ulike sosiale og kulturelle grupper (Gullestad, 2002, s. 155). Gullestad mener at dette er en effekt av de historiske, sosiale og symbolske prosessene og er en legitimering av avstand mellom majoritetsbefolkningen («normen») og minoriteter («de andre») (Krohn-Hansen, 2002). Selv om Norge er et multikulturelt og mangfoldig land er det fremdeles et slags todelt samfunn, der «oss» (nordmenn) ser ned på «dem» (migranter) (Gullestad, 2002). Dette perspektivet inngår i stor del i denne akademiske tradisjonen om orientalismen, på samme måte som orientalismen som refererer til østens «dem» og vestens «oss».. Jeg vil påstå at denne todelingen kommer fra våre stereotyper og fordommer som blir produsert og reproduert i samfunnet vi lever i. Disse skillelinjene mellom «oss» og «dem» produseres og opprettholdes gjennom kulturelle og sosiale kategorier (les stereotyper og fordommer), hvor mennesker blir «satt i bås» basert på deres språk, religion, etnisitet eller nasjonalitet. Skillet mellom «oss» og «dem» i samfunnet er

problematiske siden det fører til diskriminering og stigmatisering av gruppene som plasseres i «dem» kategorien.

Gjennom stereotypier og fordommer som produseres og reproduseres blir mennesker satt i sosiale og kulturelle kategorier. Disse stereotypiene og fordommene kan føre til at de vi plasserer i «dem» kategorien blir objektivisert og redusert til enkle kategorier, og at individer i denne gruppen ikke blir sett på som komplekse individer. Dette kan føre til feilaktige generaliseringer og misforståelser, innad i gruppen eller utenfor. Kategoriseringen kan føre til stereotypiske oppfatninger og fordommer, som i dette tilfellet oppfattelsen av thailandske kvinner som «eksotiske» eller «underdanige» på bakgrunn av de eksisterende stereotypiene om thailandsk kultur og samfunn.

Stereotypier kan være en måte å forenkle og generalisere komplekse grupper av mennesker basert på noen få karakteristikk eller egenskaper. «Stereotypier er kategoriseringer av mennesker eller grupper av mennesker som har enkelte fellestrekk.» (Dahl, 2013, s. 66). Disse stereotypiene tilegnes ofte ikke gjennom egne observasjoner, men gjennom resten av samfunnet, derfor er de motstandsdyktige for forandringer (Dahl, 2013, s. 67). Stereotypier kan både ha positive og negative konsekvenser, for eksempel ved å bidra til diskriminering eller marginalisering av bestemte grupper. Dahl nevner samtidig om frosne stereotyper som ligner på fordommer, der fordommer er å lage seg en mening om mennesker før man møter de (2013). Selv om stereotypier er motstandsdyktige er de mulige å forandre på enklere enn fordommer, da en fordom er en holdning som ikke er åpen for forandringer, og har derfor en negativ klang (Dahl, 2013, s. 69). Mange av stereotypiene og fordommene som oppstod gjennom orientalismen lever videre i dag og påvirker forholdet mellom Østen og Vesten. En av disse stereotypiene og fordommene er vestlig, eller norsk, forståelse av thailandske kvinner i Norge.

Sosiale og økonomiske forskjeller mellom ulike grupper kan også bidra til å opprettholde skillelinjer mellom «oss» og «dem». Hedman, Nygren og Fahlgren (2009) viser hvordan det «normale» og «avvikende» gjensidig former hverandre i hverdagen, i organisasjoner og i media, hvordan kategoriseringen og rangeringen av «dem» eller annerledeshet samtidig utgjør svenskhet som «normen» (s. 35).

Selv om mediene ofte opererer med bastante kategorier, er de kategoriene og bildene som den enkelte forstår seg selv og andre gjennom, bevegelige, situasjonsspesifikke og tøyelige, og hentes inn fra mange kanter. Mer solid kunnskap om sosiale betingelser og mangfoldige livsverdener er den beste måten å bryte den bastante tolkningsrammen og den doble standarden på. (Gullestad, 2002, s. 171)

Når medier omtaler thai-svenske par blir de plassert i det «avvikende» i stedet for «normative», som er en reproduksjon av de eksisterende stereotypiene, og samtidig reproducerer det som blir sett på som det «normale» forholdet i Sverige (Hedman, Nygren, & Fahlgren, 2009). På samme måte vil fremstillingen av thailandske kvinner i norske medier som prostituerte (Ridar & Gjestvang, 2018) eller som «mail-order bride» (Pang, 2021) være å plassere disse kvinnene i den «avvikende» kategorien, altså «dem» kategorien, fordi «vi» ønsker å ta avstand fra en slik gruppe mennesker. Alt dette reflekterer over i våre fordommer og stereotyper, som igjen reproduseres av de norske mediene og påvirker hvordan vi ser på personer eller grupper som «dem», som egentlig er en del av «oss».

I tillegg til dette kan det inkludere ideen om at thailandske kvinner søker etter norske menn for å få bedre liv (Ridar & Gjestvang, 2018), der de først og fremst blir beskrevet som prostituerte. Thailand er en av de mest besøkte feriestedene av norske menn, og det viser seg at de ikke bare drar til Thailand for å sole seg og spise god mat, men også fordi landet har en voksende sex industri. En artikkel under dette temaet er den første av tre artikler i en serie som ble publisert av VG i 2018 (Ridar & Gjestvang). Den første artikkelen handler om prostitusjon og sexturismen i Pattaya, Thailand. Forsker Guri Tyldum uttaler seg i artikkelen at om kvinnene ikke har kommet seg ut av stedet før de er 30 år blir de desperate og finner seg menn som ikke behandler dem bra. I artikkelen møter vi også «Per» (70) som kommer med en rekke sexistiske uttalelser. Det kommer frem at han ønsker seg en «thaikone» fordi han mener at de ikke ønsker å jobbe eller få en utdanning, kan gi han det han vil og det eneste de ønsker tilbake er penger, som han tenker er en grei ordning. Kommentarene til «Per» har en seksuell konnotasjon og det kommer tydelig frem hvorfor han reiser til Pattaya. Kvinnene blir fremstilt som uten agens, pengegale og seksualiserte. Selv om artikkelen er med på å belyse problemet, er det bemerkelsesverdig å tenke på hvordan artikkelen også gjenspeiler disse stereotypiene som er produsert i samfunnet som en reproduksjon av den offentlige og private diskursen.

Det er en helt sentral stereotypi i det norske samfunnet at mange thailandske kvinner kommer til Norge for å gifte seg, og dette gjenspeiler utfordringer barn av thailandske innvandrereforeldre opplever i det sosiale liv. I artikkelen til Pang (2021) fra VG, som omhandler tre søstre med en norsk far og en thailandsk mor, beskriver diskrimineringen de har opplevd basert på deres bakgrunn. I artikkelen kommer det frem at søstrene ønsker å ta et «oppgjør» med hvordan nordmenn ser på thailandske kvinner. De har opplevd en del mobbing på grunn av deres bakgrunn og forteller om å ha blitt kalt for «thaihore» og å ha blitt spurt om moren deres er «mail-order bride». Dette viser hvordan thailandske kvinner i Norge blir kraftig stereotypisert i samfunnet. Disse to stereotypiene nevnes også i studiene til Limpriwatana (2019) og i studien til Webster & Haandrikman (2016). Jeg vil påstå at dette er stereotypier som går igjen ved å bli produsert og reprodusert av den offentlige diskursen. Som nevnt tidligere blir ikke en stereotypi laget gjennom egne observasjoner, men gjerne noe som man får fra noen andre. Disse stereotypiene er basert på en forenklet og generalisert oppfatning av thailandske kvinner og deres kulturelle bakgrunn.

I artikkelen til Webster og Haandrikman (2016) presenteres det hvordan thailandske kvinner blir stereotypisert av det svenske samfunnet, med bakgrunn i intervjuer brukt som metode. Denne studien viste til at de thailandske kvinnene i Sverige ofte opplever en rekke utfordringer knyttet til språk, kultur og tilpasning, med bakgrunn i de tidligere nevnte stereotypiene. Stereotypier som omhandler det transnasjonale ekteskapet beskriver kvinnen som passiv og underdanig, og en som aksepterer overgrep og diskriminering fra norske menn (Webster & Haandrikman, 2016). Grunner til migrasjon blir ofte generalisert til et ønske om å gifte seg med norske menn for økonomisk eller sosial gevinst. Dette kan føre til at thailandske kvinner blir sett på som utnyttende eller opportunistiske, og at deres motiv for å komme til Norge blir mistenkeliggjort. I media blir kvinnene ofte fremstilt som at de enten ønsker å utnytte norske menn for visa og penger, eller de er sårbare og trenger beskyttelse fra menn som utnytter de (Straiton, Ansnes, & Tschirhart, 2018). I tillegg har stereotypiene om «mail-order bride» en sentral plass i samfunnet, og resulterer i at kvinnene blir møtt med spørsmål om de elsker mannen sin, og at barna av disse blir møtt med spørsmål om foreldrene deres elsker hverandre (Hooi, 2018, s. 68). Disse stereotypiene er stor grad integrert i samfunnet. Dette er noe som de fleste asiatiske kvinner

opplever, og slike spørsmål henspiller på stereotypiseringen som sexarbeidere og importerte koner som asiatiske kvinner ofte er underlagt i vestlig kontekst (Hooi, 2018, s. 68).

Representasjonene i media kan bidra til å opprettholde slike skillelinjer mellom vestlige og thailandske kulturer og styrke stereotype oppfatninger nordmenn har om thailandske kvinner. Disse representasjonene reflekterer fra orientalismen sitt perspektiv, der kvinner blir fremstilt som «eksotiske» med fordommer som «mail-order bride» (Pang, 2021) og prostituerte (Ridar & Gjestvang, 2021). Dette kan føre til at nordmenn ser på thailandske kvinner som mindreverdige og utnytter dem i for eksempel jobb på grunn av deres sosiale og økonomiske posisjon (Heyerdahl, 2017).

Rasialisering

«Rase» kan forstås som et sosialt konstrukt, når dette er sagt kan vi gå videre til begrepet rasialisering. Rasialisering blir definert som «...den proces, hvor kategoriseringen af de biologiske eller kulturelle kendetegn bruges til at identificere en større gruppe af befolkningen.» (Hervik, 2015, s. 36). Prosessen av rasialisering består av tre ulike punkter; en felles fortolkningsramme, selve gjennomføringen av rasialiseringen og maktføring i forhold til hvem som kan utføre rasialiseringen (Hervik, 2015). Denne prosessen befinner seg i vår hverdag, den er hele tiden rundt oss uten at vi tenker på den, den er internalisert i hvordan vi enten tenker eller oppfører oss på.

Den felles fortolkningsrammen, der de fleste har samme syn på et aspekt, har en antagelse om for eksempel denne kategoriseringen mellom «oss» og «dem» er et statisk fenomen, noe som ikke kan forandres på I den konnotasjonen at det er helt essensielt for vår tankegang å ha noen å veie noe opp mot, i dette tilfelle blir det da «oss» og «dem», på samme måte som i kulturel relativismen til Boas. Vi sliter med å se «dem» på deres egne premisser, selv om «de» er blant «oss».. Dette blir særlig relevant når vi ser dette perspektivet i forhold til dikotomien mellom det vestlige og det ikke-vestlige samfunnet, der det vestlige «oss» blir som denne nevnte målestokken som måler det ikke-vestlige «dem» opp mot det normale «oss».

Prosessen av rasialisering gjøres ved hjelp av offentlige og private diskurser. Det blir sett på som noe naturliggjort og universelt, dersom noe blir sett på som naturliggjort blir det også til en viss grad universelt, og omvendt. Dette kan være noe som har blitt sett på som sunn fornuft, med argumenter som tilsvarer «slik har det alltid vært»-tankegangen. Her blir det ikke stilt spørsmål ved eksistensen til denne typen diskurs, altså noe som er internalisert. Rasialisering er derfor en prosess, fordi den utføres over tid for at alle skal kunne prosessere noe som blir en forståelse for alle (Hervik, 2015). Gjennom diskursen refereres det til språk og kommunikasjon som bidrar til å konstruere og reprodusere forestillinger om rase og etnisitet i samfunnet, disse kan være både eksplisitte (som for eksempel gjennom rasistiske holdninger) eller implisitte (som for eksempel gjennom hvordan bestemte ting blir representert i media) (Hooi, 2018).

Gjennom offentlig diskurs kan rasialisering påvirke offentlige ytringer og debatter om rase, og bidra til å konstruere og forsterke ideer om rase og etnisitet i samfunnet. Offentlige diskurser kan ha stor påvirkningskraft på hvordan samfunnet som helhet forstår og oppfatter disse konseptene, og kan dermed ha innvirkning på samfunnets holdninger og handlinger. Mediene kan også bidra til å forme offentlige meninger og holdninger om forskjellige etniske grupper, gjenspeiler samfunnet. Et eksempel på dette er en dokumentarserie «Et lite stykke Thailand» som ble produsert av TVNorge i 2008 (Madsen, 2008). Denne serien skulle bidra til en større normalisering av slike typer transnasjonale ekteskap, men ifølge søstrene har i stedet forsterket følelser av stigmatisering og annetgjøring. Konsekvensen av denne serien var en parodiserie som kom i 2012 produsert av NRK, «Et kjøttstykke Thailand» (Pang, 2021). Denne serien førte til en reproduksjon av stereotypiene om thailandske kvinner. Søstrene i artikkelen til Pang (2021) mener at serien førte til en objektivisering og de følte at de ble redusert til en stereotypi. Generelt sett så vil disse typer av dokumentarer reprodusere stereotyper som søstrene (Pang, 2021) beskriver, fordi det viser til asymmetriske maktforskjeller mellom alle partier involvert og reproduserer forskjeller mellom de to ulike kulturene (Hooi, 2018). Dette inngår dermed i problemstillingen, hvordan rasialisering bidrar til hvordan vi oppfatter andre og oss selv i samfunnet, og hvordan dette blir produsert og reprodusert. Målet med dokumentaren var å normalisere, men den har i stedet bidratt til å stigmatisere som erfart av thailandske kvinner (Pang, 2021).

Når det dermed er snakk om makt er det viktig å identifisere hvem som får makten til å utføre rasialisering. Denne makten er «tatt» eller kanskje med andre ord utdelt i samfunnet som alt annet, gjennom dominans og sosialt hierarki. I dette tilfellet kan vi se på som nordmenn som «normen» (Hedman, Nygren & Fahlgren, 2009) og derfor er det de som får utdelt denne makten. Det er det som reproducerer disse sosiale forskjellene. Det er viktig å identifisere hvem som faktisk får privilegiene i samfunnet, og hvem som ikke får denne posisjonen i samfunnet og dermed faller utenfor. Makten til å rasialisere kan innebære å bestemme hvilke grupper som skal defineres som "rase" eller "etnisitet", og hvordan disse gruppene skal presenteres i offentligheten. Rasialisering er et problem som har involvert en lang prosess av rettfærdiggjøring av diskriminering helt siden kolonitiden. På denne måten henger konseptet sammen med et orientalistisk perspektiv.

Kjønn og interseksjonalitet

Antagelsen i feministisk antropologi er at kjønn vurderes til å være en nøkkeldimensjon ved kultur, samfunn og sosiale fenomener (Eriksen, Fagetun & Ødegaard, 2007, s. 79). Dermed ble kategoriene biologisk og sosialt kjønn introdusert (Ortner, 1972). Dette er ikke særlig relevant for min oppgave, men er verdt å nevne siden det er et sentralt aspekt ved temaet om kjønn. Antropologien har tidligere vært opptatt av å vise krysskulturell variasjon samtidig som man prøvde å utvikle universelle modeller for atferd og samhandling. Dette har gått over til å bli en større interesse for hvordan kjønn er forbundet og virker sammen med andre faktorer ved mennesker som for eksempel rase og etnisitet, dette fokuset går under navnet interseksjonalitet (*intersectionality*) (Eriksen, Fagetun og Ødegaard, 2007, s. 81). Interseksjonalitet er et begrep som ble innført av Kimberlee Crenshaw og beskriver samspillet i den gjensidige konstitueringen av kjønn og rase (Gressård, 2013). Begrepet handler om å se på hvordan ulike former for undertrykkelse og diskriminering kan virke sammen og forsterke hverandre (Gressård, 2013).

Begrepet brukes som et analytisk begrep av flere kategorier som kan påvirke hverandre, som en ikke-reduksjon av samspillet mellom ulike sosiale kategorier til forskjells kategorier (Gressård, 2013). «En interseksjonalitetstilnærming fremhever de strukturelle og dynamiske konsekvensene av en interaksjon mellom to eller flere typer underordning, der diskriminering ses som

sammensatt av flere forskjellige kategorier (som dermed ikke kan isoleres fra hverandre).» (Gressgård, 2013, s. 65). De sentrale ideer ved interseksjonalitet inkluderer at identiteter er sammensatte og at ulike aspekter ved en identitet ikke kan behandles separat. «Interseksjonelle perspektiver bidrar til å synliggjøre hvordan identitetstilknytninger basert på eksempelvis kjønn, etnisitet/nasjonalitet, klasse og utdanning er sammenvevde og kan samvirke på ulike måter i ulike kontekster.» (Dyrlid, 2018, ss. 129-130).

Hvis man har et interseksjonelt blikk på problemstilling ser man at det handler om flere faktorer som flettes sammen; etnisitet, klasse og kjønn. Kjønn brukes her til å avgrense til bare en thailandsk kvinnelig migrant gjennom stereotypier som de møter på som for eksempel «mail-order bride» eller prostituert (Pang, 2021). Derfor kan man argumentere for at synet på den thailandske kvinnelige migranten ikke er en samme som for eksempel thailandske mannlige migranten ettersom det er den kvinnelige som har stereotypiene knyttet opp mot seg. Dette viser til at det automatisk er en klasseforskjell som står på spill i tillegg til kjønn, ettersom de kommer fra et mindre utviklet land enn det landet de kommer til. Derfor blir subjektet i denne forståelsen kvinne + thailandsk + underklasse, indirekte kan man se ved hjelp av et slikt blikk at denne personen blir plassert i en uønsket kategori i Norge. Det er også viktig å påpeke hvordan det normale og det avvikende gjensidig formet hverandre i hverdagen og i media: hvordan kategorisering og rangering av den andre eller annenhet samtidig utgjør norskheten som normen (Hedman, Nygren & Fahlgren, 2009, s. 135).

Avslutning

Nesten 82% av migranter som kommer fra Thailand er kvinner, dette utgjør en dominerende statistikk blant innvandrerkvinner. Særlig etter tusenårsskiftet har Thailand vært størst på innvandring på bakgrunn av familieetablering. Denne statistikken setter lys på hvor mange thailandske kvinner det er i Norge og hvorfor nettopp denne problematikken er vanskelig å forholde seg til i samfunnet. Med integrerte stereotypier og fordommer har denne problematikken vokst, og blitt produsert og reproduisert i det norske samfunnet.

I tittelen min stilte jeg spørsmålet: Hvordan påvirker medierepresentasjonen av thailandske kvinner i Norge samfunnets oppfatning av dem? Jeg har forsøkt å svare på dette spørsmålet ved hjelp av antropologiske og tverrfaglige begreper og perspektiver. For å forstå hvordan samfunnet oppfatter thailandske kvinner med påvirkning fra medier har jeg startet med å vise et selektivt bilde med hjelp av artikler funnet i nettaviser. Jeg introduserer først begrepet orientalisme som står helt sentralt i hvordan vi oppfatter Østens «eksotisme» og vestens «overlegenhet», og viser hvordan disse virker innpå hverandre. Inn i orientalismen påpeker jeg ulike former for orientalisme, som stereotypier og «oss» og «dem» tankemåte, der disse i stor grad preger det norske samfunnet. Etter dette går jeg over til rasialisering som prosess og hvordan denne prosessen utgjør en fortolkningsramme for hvordan vi tenker, som befinner seg i vår hverdag. Til slutt samler jeg alt dette i en diskusjon om interseksjonalitet, hvordan diskriminering er satt sammen av flere ulike faktorer som forsterker hverandre.

Ved å bruke antropologiske perspektiver kan vi utforske hvordan mediebildet påvirker samfunnets syn på thailandske kvinner. Antropologien kan gi oss innsikt i hvordan ulike kulturelle forestillinger og verdier kan påvirke samspillet mellom ulike grupper i samfunnet. Disse perspektivene kan hjelpe oss å forstå hvordan ulike samfunnsstrukturer og kulturelle forestillinger påvirker måten thailandske kvinner blir fremstilt i norske medier og offentlighet. Ved å se på dette fra et interseksjonelt perspektiv, som tar hensyn til hvordan ulike former for diskriminering kan samvirke, kan vi få en dypere forståelse av problemstillingen. Orientalismen, stereotypier, «oss» og «dem», rasialisering, kjønn og interseksjonalitet er alle sentrale faktorer som bidrar til hvordan samfunnet oppfatter thailandske kvinner i Norge. Med bakgrunn i alle disse faktorene har jeg forsøkt å vise hvordan mediernes fremstilling av thailandske kvinner i Norge kan sies å ha en stor påvirkning på hvordan samfunnet ser på dem.

Litteraturliste

- Arguedas, A. R., Robertson, C. T., Fletcher, R. & Nielsen, R. K. (2022, 19. januar). *Echo chambers, filter bubbles, and polarisation: a literature review*. Reuters Institute.
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/echo-chambers-filter-bubbles-and-polarisation-literature-review#header--3>
- Constable, N. (2009). The Commodification of Intimacy: Marriage, Sex, and Reproductive Labor. *Annual review of Anthropology*, 38(1). ss. 49-64.
<https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.37.081407.085133>
- Dahl, Ø. (2013). Kapittel 3: Kommunikasjon er å skape noe sammen. *Møter mellom mennesker. Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal. ss. 55-80).
- Daugstad, G. (2008). *Ekteskap over landegrensene - Ekteskapsmønster og transnasjonale familieetableringar i perioden 1990-2007*. Statistisk sentralbyrå.
https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200841/rapp_200841.pdf
- Dyrlid, L. (2018, 19. desember). «Polakken kan» Narrativer om polske migranters arbeid og tilhørighet i Norge. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, 29(3-4). ss. 124-145.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-2898-2018-03-04-03>
- Ege, R. T., Braaten, M., Åsebø, S., & Sandblad, M. (2015, 1. november). Massasjestudio fortviler: – Folk ringer midt på natten og spør om happy «ending». *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/ka001a/massasjestudio-fortviler-folk-ringer-midt-paa-natten-og-spoer-om-happy-ending>
- Eriksen, A., Fagetun, A., & Ødegaard, C. (2007, 19. juni). Introduksjon. Om kjønn og antropologi. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, 18(2). ss. 75-89.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2898-2007-02-01>
- Eriksen, T. H. (2010). *Små steder, Store spørsmål – innføring i sosialantropologi*. Universitetsforlaget.
- Farquhar, L. (2012, 16. oktober). Performing and interpreting identity through Facebook imagery Convergence. *The International Journal of Research into New*, 19(4). ss. 446- 471.
<https://doi.org/10.1177/1354856512459838>

- Gressgård, R. (2013, 14. mars). Interseksjonalitet. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 37(1). ss. 64-67. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1781-2013-01-05>
- Gullestad, M. (2002, 26. juni). Om å være både norsk og "farget". *Nytt Norsk Tidsskrift*, 19(2). ss. 155-175. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3053-2002-02-03>
- Hedman, H., Nygren, L., & Fahlgren, S. (2009, 25. februar). Thai-Swedish Couples in the Swedish Daily Press – Discursive Constitutions of «the Other». *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 17(1). ss. 24-47. <https://doi.org/10.1080/08038740802690677>
- Hervik, P. (2015, 17. februar). Race, "race, racialisering, racisme og nyracisme. *Dansk sociologi*, 26(1). ss. 30-50. <https://doi.org/10.22439/dansoc.v26i1.4991>
- Heyerdahl, H. (2017, 17. november). Thai'er velger renhold, har ikke tid til å lære norsk. *Thailands Tidene*. <https://www.thailandstidende.com/component/k2/item/3467-thaier-velger-renhold-har-ikke-tid-a-laere-norsk>
- Hooi, M. (2018). *Neither victim nor fetish – 'Asian' women and the effects of racialization in the Swedish context*. [Masteroppgave, Linköping universitet]. DiVA. http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?facesredirect=true&aq2=%5B%5B%5D%5D&af=%5B%5D&searchType=SIMPLE&sortOrder2=title_sort_asc&query=&language=no&pid=diva2%3A1323159&aq=%5B%5B%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=8832
- Krohn-Hansen, C. (2002, 18. desember). Den hegemoniske norske tenkningen om «oss» og «de andre» - En lesning av to bøker fra Maktutredningen. *AGORA: Journal for metafysisk spekulasjon*, 20(3-4), ss. 176-192. <https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2002-03-04-09>
- Limpriwatana, K. (2019). *How Thai women experience life in Norway. How stereotypes affect the adaptation process into Norwegian society*. [Masteroppgave, VID Specialized University]. VID: Open. <https://hdl.handle.net/11250/2672756>
- Madsen, L. S. (2008, 11. januar). Velkommen til Thaufjord. *Nettavisen Nyheter*. <https://www.nettavisen.no/et-lite-stykke-thailand/tvnorge/dokumentar/velkommen-til-thaufjord/s/12-95-1531342>
- Ortner, S. B. (1972). Is Female to Male as Nature Is to Culture? *Feminist Studies*, 1(2). ss. 5–31. <https://doi.org/10.2307/3177638>

- Pang, X. (2021, 6. mai). Søstre tar oppgjør med nordmenns fordommer mot thaikvinner. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/BlgWXE/soestre-tar-oppgjoer-med-nordmenns-fordommer-mot-thaikvinner>
- Ridar, T., & Gjestvang, A. (2018, 21. august). Her henter de kvinner i Thailand: Dette er norske menns sexby. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/7IGQB4/her-henter-de-kvinner-i-thailand-dette-er-norske-menns-sexby>
- Said, E. (2003). Introduction. *Orientalism* (ss. 1-28). Penguin Books.
- Sørlien Molstad, C., Berger Gulbrandsen, F., & Steinkellner, A. (2022). *Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2020*. Statistisk sentralbyrå.
https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/familieinnvandring-og-ekteskapsmonster-1990-2020/_attachment/inline/d14d2547-8ec5-4952-86e6-d26ac2189abe:1c95d401c430a8b421f5ceb230a43a4a655b2320/RAPP2022-03.pdf
- Skaar Lura, C., & Knudssøn, K. (2022, 7. desember). Det perfekte bordell. *NRK*.
<https://www.nrk.no/dokumentar/xl/slik-organiseres-prostitusjonen-i-massasjesalongene-1.16161525>
- SSB. (2023, 6. mars). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Straiton, M. L., Ansnes, T. J., & Tschirhart, N. (2018, 6. desember). Transnational marriages and the health and well-being of Thai migrant women living in Norway. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 15(1). Ss. 107-119.
<https://doi.org/10.1108/IJMHS-01-2018-0002>
- Tschirhart, N., Diaz E. & Ottersen T. (2019, 21. oktober). Accessing public healthcare in Oslo, Norway: the experiences of Thai immigrant masseuses. *BMC Health Services Research*, 19. <https://doi.org/10.1186/s12913-019-4560-9>
- TT Media Management Co. (u.d.). *Om oss*. Thailands Tidene.
<https://www.thailandstidende.com/om-oss>
- Webster, N., & Haandrikman, K. (2016). Thai Women in Sweden: Victims or Participants? *Social Science Asia*, 2(1). ss. 13-29.
https://www.researchgate.net/publication/290306054_Thai_Women_in_Sweden_Victims_or_Participants

Wolff-Hansen, E. S. (2020, 4. mars). Representasjon og mangfold i mediene. *NDLA*.

<https://ndla.no/nb/subject:1:1f1865fc-e4cc-48a0-918f-3530485ec424/topic:1:ae0e6304-d30e-4d3f-8e94-306d1a884e10/topic:1:4cd558a3-4287-4639-bb3b-329fff0eea9d/resource:f49d2466-35c5-43bc-8386-1f791a5c1ac3>

